

Myšiak hôrny, známy neznámy

Budujeme partnerstvá

Program cezhraničnej spolupráce
Maďarská republika-Slovenská republika
2007-2013

Európska únia
Európsky fond regionálneho rozvoja

Myšiak hôrny je jednoducho, no variabilne sfarbený - kým chrbát a vrchná strana tela sú jednofarebne tmavohnedé, brucho a hrud' má prevažne svetlé s tmavým pozdĺžnymi škvrnami. Časť je svetlejšie sfarbenie na hrudi (nezriedka vytvárajúce bledý pás) a tmavšie na bruchu.

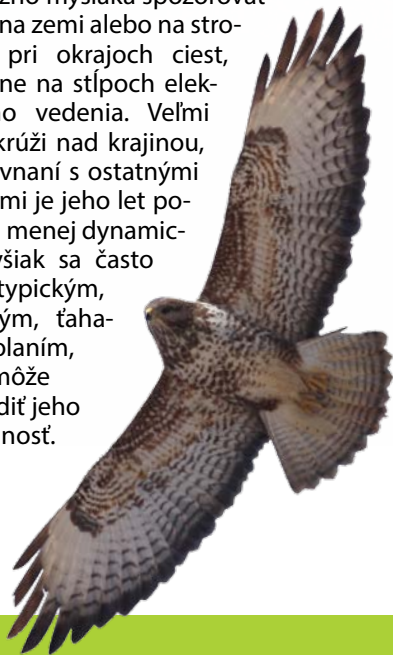
Foto: S. Harvančík

Nezvyčajne svetlý jedinec myšiaka hôrneho. Foto: S. Harvančík

Ako ho spoznáme

Myšiak hôrny, často ľudovo, no nesprávne nazývaný „kaňa“ (podľa prevzatého českého mena „káně lesní“) je našim najbežnejším dravcom. V sfarbení nie sú medzi samcami a samicami rozdiely, nápadné nie sú ani odlišnosti medzi dospelými a mladými vtákmi. Rozpätie krídel dospelého jedinca dosahuje 1 – 1,5 metra, pohlavia sa od seba nelíšia ani veľkosťou. Najčastejšie možno myšiaka spozorovať sedieť na zemi alebo na stromoch pri okrajoch ciest, prípadne na stĺpoch elektrického vedenia. Veľmi často krúži nad krajinou, v porovnaní s ostatnými dravcami je jeho let pomalší a menej dynamický. Myšiak sa často ozýva typickým, výrazným, ťahavým volaním, ktoré môže prezradiť jeho prítomnosť.

Pri krúžení vyniknú široko rozťahnuté ručné letky a pomerne krátky, vejárovito rozprestretý chvost.

Foto: S. Harvančík

Zimný hosť – myšiak severský. Najnápadnejším rozlišovacím znakom je biely chvost so širokou čiernou páskou na konci.

Foto: S. Harvančík

Na Slovensku sa v zimnom období vyskytuje aj myšiak severský, veľmi vzácne u nás možno pozorovať i myšiaka hrdzavého. Oba druhy sa dajú od myšiaka hôrneho odlíšiť na základe sfarbenia.

Pozorovanie myšiaka hrdzavého je zriedkavé, na našom území hniezdi len výnimočne.

Foto: R. Václav

Kde žije a čo potrebuje

S myšiakom hôrnym sa môžeme stretnúť od nížín až po vysokohorské masívy, ľudským sídlam sa vyhýba. Obýva súvislé lesy, ale i rozsiahle nížiny s poľnými lesíkmi a stromoradiami. Optimálnym prostredím pre myšiaka je mozaikovitá krajina, ak tu nájde dostatok starších stromov, na ktorých si stavia hniezdo. Loví výlučne drobnú korisť – chytá najmä hraboše poľné, ale tiež slepúchy, krty a väčší hmyz. Dôležitým lovným biotopom sú polia. V potrave sa objavujú aj uhynuté živočíchy, myšiak teda plní v krajine aj sanitárnu funkciu. Na lov väčšej a rýchlejšej koristi (napr. jarabice, bažanty, zajace) nie je prispôsobený, len ojedinele chytí ešte slabo lietajúce mláďatá spevavcov.

Vhodný hniezdny a potravný biotop myšiaka hôrneho.

Foto: L. Deutschová

Hniezda si myšiak stavia na stromoch a často ich využíva aj viac rokov po sebe. Foto: S. Harvančík

Mláďatá vyletujú z hniezda vo veku 42-49 dní, čo je u nás väčšinou v druhej polovici júna. Foto: K. Šotnár

Keďže niektoré druhy si vlastné hniezdo nestavajú, má myšiak v krajine veľký význam aj z hľadiska vytvárania prirodzených hniezdných príležitostí - jeho hniezdo sa občas stane domovom i pre výra skalného (vľavo), či sovu obyčajnú (vpravo).

Foto: J. Svetlík, S. Harvančík

Hniezdenie

Myšiak hôrny hniezdi raz do roka. Pôsobivé svadobné lety (lietanie v hlbokých vlnovkách) nad vyhladnutým lesným porastom môžeme pozorovať už koncom februára a najmä v marci, v apríli už samičky zahrievajú 2 – 5 vajec. Po 33 – 35 dňoch sa z nich liahnu mláďatá, ktoré po ďalšom mesiaci a pol rodičovskej starostlivosti opúšťajú hniezdo. Vyletené vtáky sa ešte asi 2 mesiace zdržujú v blízkosti hniezda a sú kŕmené rodičmi. Koncom augusta sa už mláďatá začínajú potulovať v širokom okolí hniezda. V hniezdnom období je myšiak, tak ako väčšina iných druhov, citlivý na vyrušovanie, preto je vhodné obmedziť v blízkosti hniezda všetky rušivé vplyvy.

Migrácia

Myšiaky nepatria medzi typicky sťahovavé druhy, hoci časť populácie od nás odlieta. Na naše územie však v zimnom období priletajú jedince z iných oblastí Európy. Často vyhľadávajú lokality, kde je vysoká početnosť (tzn. gradácia) hrabošov poľných, preto nie je zriedkavosťou na takéto poliach vidieť i niekoľko desiatok myšiakov. Veľmi často tiež sedávajú v blízkosti cestných komunikácií, kde striehnu na hraboše žijúce na násypoch ciest.

Najčastejšou korisťou myšiaka hôrneho je hraboš poľný.

Foto: J. Svetlík

Zaujímavosti

- Svoje pomenovanie získal myšiak podľa najčastejšej koristi, ktorou sú „myši“ (drobné zemné cicavce).
- Hlasový prejav myšiaka vie veľmi dobre napodobniť napríklad sojka, čo dokáže pozorovateľa pomýliť.

Myšiak hôrny pri krúžení.

Foto: J. Lengyel

Na korisť myšiaky často striehnu na zemi, alebo na vyvýšenom mieste.

Foto: R. Václav

Myšiak je najčastejšou obeťou smrteľných zranení na konštrukciách 22 kV nadzemných elektrických vedení. V otvorenej krajine sú vyhľadávaným miestom odpočinku alebo postriežkou a pokiaľ stĺp nie je ošetrený ekochráničkou, je riziko zásahom elektrického prúdu veľmi vysoké. Vďaka spolupráci všetkých energetických spoločností je toto nebezpečenstvo minimalizované postupnou ekologizáciou najrizikovejších trás.

Foto: J. Chavko

Ohrozenie a ochrana

Je nepochopiteľné, ako intenzívne bol (a bohužiaľ stále je) myšiak hôrny prenasledovaný človekom. Napriek mnohým výskumom, ktoré jednoznačne preukázali jeho potravnú špecializáciu na drobnú korisť, je terčom neopodstatnenej nenávisti a pripisuje sa mu úbytok jarabíc, bažantov a zajacov. Stovky, možno až tisíce myšiakov prišlo nezmyselne o život, kým sa podarilo presadiť jeho celoročnú ochranu. No legislatívna ochrana nestačí – aj dnes je myšiak hôrny najčastejšou obeťou nelegálnej činnosti, pričom k usmrteniu alebo zraneniu druhu dochádza vo viac ako 25 % všetkých evidovaných prípadov. Každoročne nachádzame desiatky myšiakov zastrelených, alebo otrávených jedovatými návnadami, či chytených do pascí. Každé úmyselné usmrtenie, či zranenie tohto dravca je absurdné a samozrejme trestné; myšiak je zaradený medzi poľovnú zver a jeho usmrtenie v poľovnom revíri je tak zároveň i trestným činom pytliactva. Myšiak je tiež chráneným živočíchom v zmysle zákona 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny.

Postrelený myšiak vo veterinárnej opatere.

Foto: T. Šnajdár

Nepochopiteľné konanie človeka – otrávené myšiaky hôrne.

Foto: archív RPS

Sklapovacie železá, ktoré myšiakovi amputovali končatinu.

Foto: J. Lengyel

Ochrana dravcov na Slovensku je mimovládna organizácia, občianske združenie. Od roku 1975 sa venujeme ochrane voľne žijúcich dravých vtákov a sov a ich biotopov, v rámci celého Slovenska. Aktivity realizujeme prostredníctvom vyše 200 členov a sympatizantov.

Naša organizácia na celom území Slovenska intenzívne spolupracuje s energetickými spoločnosťami pri riešení problematiky úhynov a zranení vtáctva v dôsledku zásahu elektrickým prúdom, alebo z dôvodu kolízie. V rámci riešenia prípadov vtáčej kriminality a inej nelegálnej činnosti boli podané desiatky trestných oznámení a podnetov, viaceré prípady boli medializované, nemalá pozornosť sa tiež venuje preventívnym opatreniam v spolupráci s políciou. Pre lepšie informovanie verejnosti realizujeme prednášky a propagujeme potrebu ochrany druhu. Za účelom zefektívnenia ochrany tiež vedíme evidenciu hniezdenia tohto druhu vo vybraných oblastiach a kontrolujeme aktívne hniezda.

Myšiakovi by najviac pomohlo, ak by si všetci uvedomili, že tento dravec nepredstavuje riziko ani pre pôvodné druhy zvierat (jarabica, pepelica, zajac), ani pre umelo introdukovaného bažanta poľovného. Predišlo by sa tak nelegálnym aktivitám a ochranárske snaženie by sa mohlo viac sústrediť napríklad na identifikáciu a ekologizáciu rizikových úsekov elektrických vedení. Napriek tomu, že myšiak je najpočetnejším druhom dravca na Slovensku, neznamená to, že je jeho ochrana zbytočná, alebo nepotrebná – práve naopak, z dôvodu prenasledovania si vyžaduje našu pozornosť.

Ako môžete pomôcť

Budeme radi, ak nás oslovíte v prípade, že sa chcete zapojiť do ochrany dravého vtáctva, napríklad prostredníctvom monitoringu, stráženia hniezd, alebo inej činnosti.

Mládatá myšiaka hôrneho v náhradnom hniezde, do ktorého boli umiestnené po páde z pôvodného hniezda, zničeného silným vetrom.

Foto: T. Šnajdár

Monitoring populácií dravých vtákov je jednou z kľúčových činností RPS.

Foto: L. Deuschová

Stĺpy elektrického vedenia, ošetrené ekochráničkou.

Foto: Jozef Chavko

Foto: R. Václav

www.husk-cbc.eu/sk

www.kuvik.eu

www.dravce.sk

Text: Michal Noga, Lucia Deutschová, Jozef Chavko

Vydané v rámci projektu HUSK/1101/2.2.1/0336 Ochrana a výskum vtáctva bez hraníc, ktorý sa realizuje prostredníctvom Programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika - Slovenská republika 2007 – 2013, s podporou Európskeho fondu regionálneho rozvoja a Slovenskej republiky.

Program cezhraničnej spolupráce
Maďarská republika-Slovenská republika
2007-2013

Európska únia
Európsky fond regionálneho rozvoja

SOS/BirdLife
SLOVENSKO

Obsah tohto materiálu nereprezentuje oficiálne stanovisko Európskej únie.

**Chránime ich *aj pre vás,*
pomôžte nám *pomáhať.***

Ochrana dravcov na Slovensku (RPS)

Kuklovská 5, 841 04 Bratislava
02/555 73 440, 0911 882 626 • dravce@dravce.sk
číslo účtu: 2623078364/1100